

INTERPRETACJA OGÓLNA Nr PT6.8101.4.2019

MINISTRA FINANSÓW

z dnia 20 stycznia 2020 r.

w sprawie zastosowania właściwej stawki podatku od towarów i usług w przypadku wykonywania czynności polegających na przechowywaniu instrumentów finansowych

Działając na podstawie art. 14a § 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa¹⁾, w celu zapewnienia jednolitego stosowania przepisów prawa podatkowego przez organy podatkowe, wyjaśniam, co następuje.

1. Opis zagadnienia, w związku z którym jest dokonywana interpretacja przepisów prawa podatkowego

Niniejsza interpretacja dotyczy zastosowania właściwej stawki podatku od towarów i usług w przypadku wykonywania czynności polegających na przechowywaniu instrumentów finansowych.

Należy zwrócić uwagę, że instrumenty finansowe mogą występować zarówno w postaci materialnej, jak i w postaci zdematerializowanej. Pojęcie przechowywania (depozytu) instrumentów finansowych dotyczy instrumentów finansowych występujących w postaci materialnej, jak również instrumentów występujących w postaci zdematerializowanej. W zależności od tego, czy instrument finansowy występuje w postaci materialnej, czy też jest zdematerializowany, przechowywanie instrumentów finansowych charakteryzuje się innym zakresem świadczeń składających się na tę usługę.

W przypadku instrumentów finansowych w formie materialnej istotą usługi przechowywania (depozytu) może być przyjmowanie tych instrumentów do depozytu i przechowywanie ich np. w skarbcu, sejfie lub skrytce depozytowej.

W przypadku instrumentów finansowych w formie zdematerializowanej przechowywanie (depozyt) może polegać na prowadzeniu rejestrów lub ewidencji (w tym również w formie elektronicznej), dokonywaniu zapisów na kontach depozytowych lub ewidencyjnych. Usługa przechowywania może być również wykonywana z wykorzystaniem rachunków papierów wartościowych (przechowywanie na rachunkach papierów wartościowych).

W związku ze stwierdzonymi rozbieżnościami interpretacyjnymi oraz zgłaszanymi wątpliwościami w kwestii zastosowania właściwej stawki podatku w przypadku usług przechowywania instrumentów finansowych, uzasadnione jest przedstawienie zasad opodatkowania podatkiem VAT tych świadczeń.

¹⁾ Dz. U. z 2019 r., poz. 900 ze zm.

2. Wyjaśnienie zakresu oraz sposobu stosowania interpretowanych przepisów prawa podatkowego do opisanego zagadnienia wraz z uzasadnieniem prawnym

Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług²⁾ (dalej: „ustawa o VAT”) stawka podatku wynosi, co do zasady, 22%. Na mocy art. 146a pkt 1 tej ustawy, w okresie od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2018 r., stawka podatku, o której mowa w art. 41 ust. 1 i 13, wynosi 23%. Zgodnie z art. 146aa ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT w okresie od dnia 1 stycznia 2019 r. do końca roku następującego po roku, dla którego wartość relacji, o której mowa w art. 38a pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, jest nie większa niż 43% oraz wartość, o której mowa w art. 112aa ust. 5 tej ustawy, jest nie mniejsza niż -6%, stawka podatku, o której mowa w art. 41 ust. 1 i 13, art. 109 ust. 2 i art. 110, wynosi 23%.

Zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt 41 ustawy o VAT zwolnieniu od podatku podlegają usługi, których przedmiotem są instrumenty finansowe, o których mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1768, z późn. zm.), z wyłączeniem przechowywania tych instrumentów i zarządzania nimi, oraz usługi pośrednictwa w tym zakresie.

Z przepisu art. 43 ust. 1 pkt 41 ustawy o VAT wynika, że usługi przechowywania instrumentów finansowych wyłączone zostały ze zwolnienia od podatku VAT. Usługi przechowywania instrumentów finansowych podlegają zatem opodatkowaniu podstawową stawką podatku VAT, która od dnia 1 stycznia 2011 r., na podstawie art. 41 ust. 1 w związku z art. 146a pkt 1 i art. 146aa ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT, wynosi 23%.

Dla wysokości opodatkowania VAT usług przechowywania instrumentów finansowych nie ma przy tym znaczenia, czy usługi przechowywania dotyczą instrumentów finansowych występujących w formie materialnej, czy w formie zdematerializowanej. Zarówno prawodawca unijny, jak i krajowy nie wprowadza w tym zakresie rozróżnienia.

Nie jest przy tym dopuszczalne wywodzenie skutków prawnych w zakresie opodatkowania VAT usług przechowywania instrumentów finansowych poprzez odwoływanie się do przepisów art. 835–845 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny³⁾, tj. do umowy przechowania, z których wynika, że przedmiotem umowy przechowania mogą być wyłącznie rzeczy ruchome. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „TSUE”), zwolnienia, o których mowa w art. 135 ust. 1 dyrektywy Rady 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej⁴⁾ (dalej: „dyrektywa 2006/112/WE”), stanowią autonomiczne pojęcia prawa unijnego, które służą unikaniu rozbieżności w stosowaniu systemu VAT w poszczególnych państwach członkowskich. Pojęcia użyte do określenia tych zwolnień powinny być interpretowane w sposób ścisły, ponieważ stanowią one odstępstwa od ogólnej zasady, zgodnie z którą VAT pobiera się od każdej usługi świadczonej odpłatnie przez podatnika.⁵⁾

Przyjęcie wykładni, że wyłączone ze zwolnienia usługi przechowywania instrumentów finansowych obejmują tylko instrumenty finansowe przechowywane w formie materialnej – z uwagi na uregulowania zawarte w przepisach Kodeksu cywilnego, prowadziłyby do nadania pojęciu przechowywania instrumentów finansowych znaczenia innego niż ma ono w prawie unijnym. Powyższa wykładnia nie jest zatem dopuszczalna na gruncie przepisów dyrektywy 2006/112/WE, a tym samym przepisów ustawy o VAT.

Powyższe stanowisko potwierdza wykładnia sądowa. Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził⁶⁾, że „(...) nie ma racji strona skarżąca twierdząc, że przy dokonywaniu wykładni pojęcia „przechowywania” użytego w art. 43 ust. 1 pkt 41 ustawy o VAT należy odwołać się do definicji umowy przechowania zawartej w art. 835 Kodeksu cywilnego, który ogranicza umowę przechowania jedynie do rzeczy ruchomych (przedmiotów materialnych). Błędne jest wobec tego stanowisko strony

²⁾ Dz. U. z 2018 r., poz. 2174 ze zm.

³⁾ Dz. U. z 2019, poz. 1145 ze zm.

⁴⁾ Dz. Urz. UE L 347 z 11.12.2006 r., str. 1, ze zm.

⁵⁾ Zob. np. wyrok TSUE w sprawie C-5/17 DPAS, pkt 28 i 29.

⁶⁾ Zob. wyroki NSA z dnia 20.04.2016 sygn. akt I FSK 2027/14 oraz z dnia 04.10.2017 sygn. akt I FSK 1911/15.

skarżącej, że wyłączenie ze zwolnienia nie obejmuje papierów wartościowych w formie zdematerializowanej. Zgadzając się ze stanowiskiem Banku, pojęciu „przechowywania” nadalibyśmy inne znaczenie niż ma ono w prawie wspólnotowym.” Naczelny Sąd Administracyjny wskazywał, że „(...) wykładnia art. 43 ust. 1 pkt 41 ustawy o VAT przy wykorzystaniu definicji umowy przechowania z art. 835 Kodeksu cywilnego prowadziłyby do wyjaśnienia pojęć użytych w Dyrektywie 112 i przejętych przez krajową ustawę o podatku od towarów i usług, przy wykorzystaniu definicji zawartych w wewnętrznym prawie państwa członkowskiego. Taka wykładnia pojęć zawartych w przepisach Dyrektywy 112 niweczyła by skutek jaki regulacje dyrektywy winny osiągnąć. (...) wynagrodzenie z tytułu przechowania aktywów Funduszy w postaci papierów wartościowych w formie zdematerializowanej, prowadzonych w ramach działalności powierniczej Banku, nie korzysta ze zwolnienia z podatku od towarów i usług, gdyż usługi przechowania papierów wartościowych, także w postaci zdematerializowanej są wyłączone ze zwolnienia podatkowego przewidzianego w art. 43 ust. 1 pkt 41 ustawy o VAT. Zarówno przepisy Dyrektywy 112, jak i art. 43 ust. 1 pkt 41 ustawy o VAT nie uzależniają wyłączenia spod zwolnienia usług przechowania papierów wartościowych, od tego czy papiery wartościowe mają postać materialną czy są zdematerializowane.”

Należy zwrócić uwagę, że art. 43 ust. 1 pkt 41 ustawy o VAT stanowi implementację do krajowego porządku prawnego przepisu art. 135 ust. 1 lit. f) dyrektywy 2006/112/WE, zgodnie z którym państwa członkowskie zwalniają transakcje, łącznie z pośrednictwem, jednakże z wyłączeniem przechowywania i zarządzania, których przedmiotem są akcje, udziały w spółkach lub związkach, obligacje i inne papiery wartościowe, z wyłączeniem dokumentów ustanawiających tytuł prawny do towarów, oraz praw lub papierów wartościowych, o których mowa w art. 15 ust. 2.

Zgodnie z orzecznictwem TSUE⁷⁾, przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa unijnego należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część ten przepis stanowi. Interpretacja pojęć użytych do określenia zwolnień powinna być zgodna z celami zwolnień przewidzianych w art. 135 ust. 1 dyrektywy 2006/112/WE oraz powinna spełniać wymogi zasady neutralności podatkowej, na której zasada się wspólny system podatku VAT⁸⁾. W szczególności, z orzecznictwa tego wynika, że zwolnienia przewidziane w art. 135 ust. 1 lit. d)–f) dyrektywy 2006/112/WE służą zaradzeniu trudnościom związanym z ustaleniem podstawy opodatkowania i kwoty podlegającego odliczeniu podatku VAT. Transakcje zwolnione z podatku VAT na mocy tych przepisów należą, ze względu na ich charakter, do transakcji finansowych, pomimo że niekoniecznie muszą one być dokonywane przez banki lub instytucje finansowe.⁹⁾

Jak wynika z ugruntowanego orzecznictwa TSUE¹⁰⁾, obrót papierami wartościowymi wiąże się z działaniami, które zmieniają sytuację prawną i finansową pomiędzy stronami i są porównywalne do działań występujących w przypadku przeniesienia własności lub płatności. Świadczenie zwykłych usług fizycznych, technicznych lub administracyjnych, które nie zmieniają sytuacji prawnej lub finansowej, nie powinno być objęte zwolnieniem określonym w art. 13B(d)(5) szóstej dyrektywy (odpowiednio art. 135 ust. 1 lit. f) dyrektywy 2006/112/WE). Zdaniem TSUE, zarządzanie i przechowywanie akcji – transakcje, które zasadniczo nie wiążą się ze zmianą pozycji prawnej lub finansowej stron – są wyraźnie wyłączone w art. 13B(d)(5). Wprowadzając wyjątek od zwolnienia określonego w art. 13B(d)(5) dla transakcji dotyczących papierów wartościowych, wyrażenie „z wyjątkiem zarządzania i przechowywania” występujące w tym przepisie umieszcza zarządzanie i przechowywanie akcji w generalnych ramach dyrektywy, w ramach których podatek VAT jest naliczany od wszystkich transakcji podlegających opodatkowaniu, za wyjątkiem przypadków wyraźnie przewidzianych zwolnieniami. Wynika zatem z powyższego, że świadczenie zwykłych usług o charakterze administracyjnym, które nie zmieniają sytuacji prawnej lub finansowej, nie jest objęte zwolnieniem określonym w art. 13B(d)(5) (odpowiednio art. 135 ust. 1 lit. f) dyrektywy 2006/112/WE).

⁷⁾ Zob. np. wyrok TSUE w sprawie C-605/15 Aviva, pkt 24 i powołane tam orzecznictwo.

⁸⁾ Zob. np. wyrok TSUE w sprawie C-264/14 Hedqvist, pkt 35 i powołane tam orzecznictwo.

⁹⁾ Zob. np. wyrok TSUE w sprawie C-264/14 Hedqvist, pkt 36-37 i powołane tam orzecznictwo.

¹⁰⁾ Zob. wyrok TSUE w sprawie C-235/00 CSC, pkt 28–30 oraz w sprawie C-2/95 SDC, pkt 73.

Uwzględniając powyższe, przechowywanie instrumentów finansowych w postaci zdematerializowanej nie zmienia sytuacji prawnej i finansowej pomiędzy stronami, nie są to również czynności porównywalne do działań występujących w przypadku przeniesienia własności lub płatności. Brak jest zatem podstaw do różnicowania podatkowych skutków świadczenia usług przechowywania instrumentów finansowych w podatku VAT w zależności od postaci, w której występują instrumenty finansowe.

Zgodnie z art. 217 Konstytucji RP nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. W konsekwencji interpretacja ogólna nie może nakładać na podatnika obowiązków i nie jest dla niego aktem bezpośrednio wiążącym. Zastosowanie się do niej będzie miało walor ochronny zgodnie z przepisami art. 14k–14m Ordynacji podatkowej. Podatnik może zatem, ale nie ma obowiązku zastosować się do niniejszej interpretacji ogólnej.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. do ustawy – Ordynacja podatkowa wprowadzono przepisy dotyczące utrwalonej praktyki interpretacyjnej. Zgodnie z art. 14n § 4 pkt 2 Ordynacji podatkowej: „W przypadku zastosowania się przez podatnika w danym okresie rozliczeniowym do utrwalonej praktyki interpretacyjnej organów Krajowej Administracji Skarbowej – stosuje się odpowiednio przepisy art. 14k–14m”. Należy zauważyć, że również przed unormowaniem w przepisach Ordynacji podatkowej instytucji utrwalonej praktyki interpretacyjnej, w oparciu o wyrażoną w art. 121 § 1 Ordynacji podatkowej zasadę zaufania, zastosowanie się przez podatnika do podejścia przeważającego w praktyce interpretacyjnej organów podatkowych, co do zasady, nie powinno mu szkodzić.

Minister Finansów: z up. L. Skiba